

Vojno poročilo št. 1193:

**VELIKE ZAVEZNIŠKE
LETALSKE IZGUBE****Vsega je bilo uničenih 40 letal - Nemška letala napadla ladjevje pred Augusto**

Oddelki nemških letal so znova nastopili proti brodom, zasidrancem v Augusti; nek trgovski parnik srednje velikosti in nekaj posebnih izkrvalnih plovil je bilo zadetih.

Sovražno letalstvo je včeraj izvršilo napad na Civitavecchio, Decimo (Cagliari) in okolice Napolija. Sovražno letalstvo so vsa kokrat napadli nemški in italijanski lovci, ki so se pogumno pogrnili proti bombnikom in spremljajočim dvomotornim letalom. Sovražno letalstvo je izgubilo nad Laziem in Campanio 40 letal; 10 so jih sestrelili naši lovci, 27 nemški, 3 pa protiletalske baterije.

General AMBROSIO.

Siloviti boji na južnem in srednjem odseku trajajo dalje

Včeraj je bilo uničenih 31 sovjetskih oklepnikov — Uspešen napad na пристanišče Augusto

Hitlerjev glavni stan, 1. septembra. — Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole uradno vojno poročilo:

Sovražnik je nadaljeval svoje napade na južnem in srednjem odseku vzhodnega bojišča tudi včeraj z nezmanjšano silovitostjo. Ogorčene borbe še trajajo. Uničenih je bilo 31 sovjetskih oklepnikov.

Na morju zahodno od Taganroga so potopile lahke nemške pomorske enote dve izmed 6 sovražnikovih motoriziranih topolark, sestrelile dva bombnika in privedle ujetnike.

V bojih zadnjega tedna se je na bojišču ob Miusu porečno odlikoval 3. bataljon grenadirskega polka št. 70 pod vodstvom nadporočnika Koppa.

Hitra nemška bojna letala so ponovno podneli napadla pristanišče v Augusti ter v nenadnem napadu iz majhne višine hudo poškodovale eno sovražnikovo prevozno ladjo ter en izkrvalni čoln. V letalskih bojih je bilo pri tem uničeno eno letalo tipa Spitfire. Nemški lovci so sestrelili na področju Napolija iz skupine 80 napadajočih sovražnikovih letal 26 strojev.

Nad Atlantikom so nemški lovci za dolge plete sestrelili veliko angleško vodno letalo.

Močni sovražni letalski oddelki so preteklo noč napadli zahodno nemško ozemlje, predvsem mestni München-Gladbach in Rheidt. Razdeljena in izgube med prebivalstvom so znatne. Nočni lovci in protile-

**ZGLEDNA OBRAMBA IN OBČUDOVANJA VREDNO VEDENJE
BERLINČANOV OB ZADNJEM LETALSKEM NAPADU**

Berlin, 1. septembra. s. Neposredni sodelavec propagandnega ministra dr. Goebbelsa Schach je kot komisar za obrambo nemške prestolnice podal zanimivo izjavo o zglednem delovanju vseh obrambnih členov v noči na 3. avgust, ko je sovražnik pri svojem letalskem nasilstvu zamenjaval napenjal vse sile, da bi zlomil moralno in telesno silo berlinskega prebivalstva. Omenil je, da je bila britanska propaganda govorila o preplahu, ki je zavladal v zvezi z oklepi, ki ga je bil v začetku prejšnjega meseca izdal minister dr. Goebbels, naj se iz previdnosti izselijo otroci, stari ljudje in ženske, ki nimajo v Berlinu nujnega posla, in naj se preselijo v varnejše kraje tudi žene, bolnišnice, zavetišča za starčke in druge podobne ustanove. Skušnje 23. avgusta pa so pokazale, kako modri so bili ti ukrepi, kakaj sprito njih je bilo človeških žrtev zelo malo. Pred napadom je sovražnik na več ogledniških poletih skušal ugotoviti, kako so v Berlinu pripravljeni na obrambo. Toda šele ko so nad Berlin prileteli velike skupine večmotornih sovražnikovih letal, se je delovanje celotne obrambne organizacije izpopolnilo do skrajnosti. Zlasti je nastopilo toliko nočnih lovskih letal, kakor jih doslej še ni bilo videti nikjer. Tako se je tisto, kar naj bi bilo za RAF zmagoslavo, spremenilo v bidek poraz. Dejanja kažejo, da so Angličani hoteli zadeti s svojimi bombami zlasti stanovanjske mestne okraje. V velikih množinah so uporabljali fosfor, a obrambne močve in tudi berlinski zasedniki se niso ozirali na ta del sovražnikovega ognja ter na najslabše bombardiranje in na protiletalsko obrambo, pač pa so takoj začeli gasiti požare ter reševati ljudi in imetje. V neki bolnišnici sta dva bolniški strežniki, čim se jima je posrečilo priti izpod razvalin, takoj začeli z reševanjem ter sta s svojim pogumnim nastopom preprečili težko škodo. Medtem ko so člani narodnosocialistične stranke in protiletalske zveze povsod nastopili v prvih vrstah in pomagali pri reševalnih delih, so ženske v okrepčevalnicah razdeljevale obilno in okusno hrano. Prizadeletim so dajali tudi posebne obroke kave, cigaret in sadja. To pomoč so izkazovali toliko časa, dokler se zadnji od prizadetih ni povrnil v normalno stanje.

Stranka — je dejal omenjeni sodelavec ministra dr. Goebbelsa — je znova pokazala vse svoje organizatorne sposobnosti. Vedenje ljudstva je bilo vsa občudovanja vredno. Ljudem se je celo takoj spet povrnil tradicionalni smisel za dovpije. Nek delavec je na primer prosil ministra za cigareto in šaljivo pripomnil: »Ognja mi pa ne manjka.« Želje, ki so jih ljudje izrazili ministru dr. Goebbelsu, ko si je ogledoval razdeljevanje in se hotel prepričati, kako deluje reševalna služba, so bile kar se da skromne. Nek vojak je prosil, naj mu da dva dni dopusta, da bo lahko odstranil razvaline svoje hiše. Neka

Žalne zastave v Rimu in Budimpešti

Sožalje italijanske vlade ob smrti kralja Borisa

Rim, 1. septembra. s. Zaradi smrti kralja Borisa je predsednik vlade odredil, da morajo biti razbošene zastave na pol droga tri dni ter na dan pogreba, 5. t. m.

Poleg tega je predsedniku bolgarskega ministrskega sveta Filovu poslal tole brzojavko: »Vlada in italijanski narod sta z globokim sožaljem prejela vest o nenadni smrti Nj. Vel. kralja Borisa ter se pridružuje prijateljskemu in zavezniškemu narodu v žalosti. Prosim Vašo ekscelenco, naj sprejme izraze najglobljega sožalja kraljevi ter moji osebnosti sožalovanja. Hvaležen bi Vam bil, če bi hoteli to občutje tolažiti Nj. Vel. kraljici Ivani ter kraljevi rodini.«

Nj. eksc. Filov mu je odgovoril z naslednjo brzojavko: »Nj. Vel. kraljica in

kraljevska rodina sta bili močno ganjeni po Vašem sožalju ter mi naročili, naj Vaši ekscelenci izrazim njihovo hvaležnost. Sam pa Vas prosim, da bi hoteli sprejeti moja občutja ganjene hvaležnosti za sožalje, ki ga je Vaša ekscelenca izrekla v imenu italijanske vlade ter italijanskega naroda ob hudi izgubi, ki je zadela kraljestvo ter vsa bolgarski narod.«

Rim, 1. septembra. s. Notranji minister je ob smrti bolgarskega kralja Borisa poslal sožalje Nj. Vel. kraljici, Nj. Vel. cesarju ter Nj. kr. Vis. prestolonasledniku.

Budimpešta, 1. septembra. s. R. gent Horthy je zaradi smrti bolgarskega kralja Borisa odredil 12-dnevno narodno žalovanje. Častniki morajo na roki nositi žalne trak.

Na vojaških in vladnih poslopih se izobesili žalne zastave.

Carigrad, 1. septembra. s. Turški tisk enodušno obkazuje prezgodnjo smrt kralja Borisa, ki jo Bolgarijo oroopa medrega in

stvarnega vladarja. List »Tasviri Efskar« pravil, da izpopolnitev prestola ne bo povzročila nobenih težav in izraža željo, da bi bolgarski narod znal še naprej oarant svoje ravnotežje, katero je skozi 25 let svojega vladanja znal obdržati pokojni kralj v celoti vsem nasprotovanjem in zmedavi in zlasti odtrati tudi svojo oblast ter rair v »Tasviri«. Dosegel je združitev vseh narodnih sil in tako utrdil notranji položaj. Tem uspehom je brez dvoma pomagalo tudi uresničenje bolgarskih narodnih stremiljenj, ki so bila sad modre politike pokojnega vladarja.

Spanija ne bo opustila borbe proti komunizmu

zlasti sedaj ne, ko postajajo moskovski načrti za boljše vizacijo Evrope vedno očitnejši

Madrid, 1. septembra. s. Po starem običaju je španski zunanji minister odšel iz Madrida in za letni čas preselil svoj urad v San Sebastian. Tuja diplomatska zastopstva so se ravnala po njegovem zgledu in se preselila v navedeni kraj. Čeprav bi lahko rekli, da so s tem v Madridu nastopile diplomatske počitnice, se prestolnica vendar še vedno živo zanima in zasleduje vse vojne dogodke ter razvoj svetovne politike. Španski tisk se na noben način ne pusti zmesti po anglosaski propagandi in posebno vestno zasleduje vse »novice«, ki prihajajo z onstran Rokavskega preliva in Atlantskega oceana o doždevni zmedbi na Iberskem polotoku. Toda javno mnenje pozna stvarni položaj in je docela

prepričano, da je treba v italijanskih dogodkih gledati le pojav notranje političnih dogodkov in da je italijanska vlada trdno odločena ne odjenjati in se ne dati vreči s tira po nobenem prevratniškem delovanju in da se vojna nadaljuje. Seveda špance najbolj skrbi in zanima komunistična nevarnost, ki grozi tudi Evropi, zato pa vestno zasleduje tudi stališče Moskve do njenih zaveznikov. Za posebno vznemirljivo smatrajo dejstvo, da se Kremenji bori le za lastne cilje, da bi dobil v Kremlje oblas nad evropsko celino in da Anglosaski ta ne morejo preprečiti. Borba proti komunizmu pa je še vedno nespremenljivo geslo španske politike.

RAZDOR MED ANGLEŽI IN AMERIKANCI TER SOVJETSKO RUSIJO ČEDALJE VEČJI

Berlin, 1. sept. s. Nobena skrivnost ni več, piše diplomatski dopisnik nemškega poročevalskega urada, da so angleški in ameriški politični krogi hudo potrti, kakor kaže njihova vztrajna zahteva, da mora priti do sestanka s Sovjeti, in kakor prihajajo članki v tehničnih listih o sodelovanju s sovjetsko Rusijo. Do teh težav ni prišlo zaradi kakih razlik v naziranjih, marveč zaradi taktike, s katero hoče Moskva ta problem rešiti. Medtem ko se Angleži in Amerikanci prizadevajo, da bi baika o atlantski karti ostala pri življenju, s katero bi radi prikrili svoje izdajstvo na škodo Evrope, bi Stalin že zdaj rad od zaveznikov izsilil koncesije glede svojih zahtev,

ne da bi se kaj zmenil za njihovo zadrego. Tako je zdaj po razlikah v naziranjih, ki so jih v bistvu že davno rešili, prišlo še do stvarne neskladnosti glede vojaškega prispevka, ki ga Moskva pričakuje od zaveznikov, ker je utrpela tako velike žrtve v krvi in orožju. Možno je, da je Stalin po nekaterih angleških in ameriških izjavah dobil vtis, da zavezniški igrajo dvojno igro, kar ga je nagnilo k še večji nestrpnosti v vojaških zahtevah in k večji naglici, s katero hoče uresničiti svojo politično zamisel. Bilo pa bi prav lahkomiselno, pravi diplomatski dopisnik, če bi Evropa prav na te neskladnosti zidala upe za svojo varnost.

Zavezniki ne zaupajo novemu francoskemu odboru

Bern, 1. septembra. s. Londonske brzojavke švicarskim listom govorijo o priznanju alžirskega odbora ter poudarjajo, da se naziranja različnih držav ne skladajo. Sovjetska vlada priznava odbor v celoti, dočim Anglija in Amerika priznava odbor le do tiste mere, v kolikor izvršuje svoj nadzor, ker ne marata prehiteti bodočih dogodkov. Hkrati se je ameriški vladi zdelo celo potrebno priznanje nekoliko okrniti, tako da je videti, da ameriško zunanje ministrstvo ni bog ve kako navdušeno za De Gaullea, to že zaradi tega, ker je Amerika odbor priznala pod pogojem, da ne bo kra-

til pooblastil, ki jih ima general Eisenhower. S tem si je poskrbela za varen izhod, če bi se po dogodkih zdelo, da je oblast alžirskega odbora postala preveč osebna. Kljub temu pa je ameriško priznanje izraženo v toplih besedah, ki mnogim ameriškim krogom prav zato niso nič kaj všeč. Angleško priznanje pa je precej bolj hladno in sestavljalec ni moral navajati posebnih podrobnosti, v kolikor se jih je pač lahko ogledal. V Londonu splošno mislijo, da bodo priznanje dobro sprejeli tako v Alžiru kakor v Franciji.

Madžarska je edina in pravi pravi na nove žrtve v borbi za svojo neodvisnost

Budimpešta, 1. sept. s. V kmetičem središču Transilvanije, v Desu, je imel madžarski propagandni minister Anter govor, v katerem je razdeljeval trenutni položaj Madžarske. Rekel je, da je madžarsko ljudstvo upoštevalo nujnost težkih trenutkov, ki jih Evropa preživlja in se je sgrnilo okrog svoje vlade, ki je storila vse, da bi zavarovala in zadržala koristi domovine. Bliznaja bodočnost, je rekel minister Antal, bo terjala od nas še trdnost povezanih in še večje žrtve. Kadar gre za čast in neodvisnost naroda, je madžarsko ljudstvo pripravljeno boriti se in prinesiti vse žrtve. Propagandni minister je končal svoj govor s porabilom, naj vsi Madžari store svojo dolžnost do domovine.

Pregled japonskih uspehov na Novi Gvineji in Novi Georgiji

Tokio, 1. septembra. s. Glavni cesarski stan javlja, da je nasprotnik v bojih pri Salamui pustil na bojišču 3600 mrtvih. Japonsko letalstvo je nad Novo Georgijo in Novo Gvinejo od 30. julija do danes uničilo 358 ameriških letal.

Romunija se bori le za svoje pravice

Bukarešta, 1. septembra. s. Za peto vojno obletnico je romunski list »Universul« zapisal, da je romunsko ljudstvo zgrabilo za orožje, da bi branilo svoj obstoj in svojo svobodo proti sovražnikom, ki so ga ogrozili in oro-pali in sedaj prelika kri z namenom, da bi za zmerom preprečili povratek starih časov in prispeval k zmagoslavju pravice in svete stvari.

Nov poveljnik nemškega letalstva

Rim, 1. sept. s. Za naslednika pokojnega generala Jeschonneka je bil za načelnika vrhovnega poveljstva nemškega letalstva postavljen dosednji poveljnik neke letalske armade general Günther Korten.

Novi izredni komisariji za Italijanske športne zveze

Rim, 1. sept. s. CONI objavlja: Izredni komisariji za Italijanske športne zveze: polkovnika Gaetano Simona za lahko atletsko zvezo, Podpolkovnika Omara Chiesa za plavalno zvezo, Inženirja Giulia Baseta za italijansko strelsko zvezo, Grofa Giovannijsa Tursi Prosperia za bokarsko zvezo, Majorja Cosellia za italijansko jadralno zvezo, Inž. Pietra Daruffa za italijansko motoklasično zvezo, Poročnika pilota Antonia Brivia za avtomobilsko zvezo, Dr. Alda Amicia za hokejsko zvezo, Majorja grofa Emila Schaberja za lovsko zvezo, Majorja grofa Raniera Campella za zvezo: konjskih športov.

Imenovanje komisarjev je le začasno, ker še niso premagane težave vojne. Čim se bo to zgodilo, bodo imenovani pravi predsedniki.

Churchill znova napoveduje odprtje bojišča

Napoved o sestanku zunanjih ministrov Velike Britanije, Združenih držav in Rusije

Buenos Aires, 1. septembra. s. V svojem govoru, ki ga je imel včeraj v Quebecu, je Churchill najprej toplo pozdravil Kanado, nato pa omenil pogodbo o prijateljstvu in medsebojni pomoči med Rusijo in Veliko Britanijo. Potrdil je, da so Angličani odločili storiti vse, kar je v njihovih močeh, da bi izpolnili določila te pogodbe. Rekel je, da si predsednik Roosevelt in on ne želita nič drugega kakor izposlovati sestanek s Stalinom. Ako se ta želja doslej ni izpolnila, pa se gotovo ni zgodilo zaradi tega, ker tega ne bi poskusili z vsa našo najboljšo voljo, pač pa se nismo mogli oprijeti številnim oviram, ki jih takšna dolga potovanja predstavljajo. Do sestanka še ni prišlo, ker je Stalin prevzel neposredno poveljstvo nad svojimi vojskami in zato trenutno ni mogel zapustiti bojišča, kjer vodi življensko važne vojne nastope, pomembne ne le za Rusijo, temveč tudi za skupno stvar vseh zavezniških narodov. Na vsak način pa za Rusijo ne bi bilo primerno, da bi sodelovala v Quebecu, kjer so se razgovori v glavnem tikali ojačanja vojne proti Japoniji, s katero ima Sovjetska zveza ne-napadno pogodbo za dobo pet let. Potem je Churchill zatrdil, da bosta z Rooseveltom še naprej vztrajala in se trudila za sestanek s Stalinom, medtem pa se zdi, da je najpotrebnejši in najnujnejši sestanek vseh treh zunanjih ministrov, angleškega, ameriškega in ruskega, oziroma njihovih odgovornih predstavnikov, ki bodo obrav-

navali ne le razna tehtna vprašanja glede bodočih sporazumov za varnost sveta, pač pa razpravljali tudi o stvareh, v katerih lahko odločajo poglavarji vlad.

Churchill je nato prešel na vprašanje drugega bojišča v zahodni Franciji in izjavil, da vsi lahko vidijo, kako željno pričakuje svet ta napad. Čisto naravno je, da Rusi, ki nosijo glavno težo nemških udarcev, zahtevajo nemudoma izvedbo te naloge, a mi ne zametavamo njihovih zahtev, kakor jih ni smo zametavali nikoli. Churchill je potem zatrdil, da v duhu vidi oni dan, ko bodo britanske in ameriške vojske z velikansko silo udarile čez Rokavski preliv. Ne more reči, kdaj se bo to zgodilo, toda kadar bo ta udarec padel, takrat bo rescn. Napovedal je, da bodo postali bombni napadi na Nemčijo še hujski. Rekel je tudi, da je Balkan v plamenih posebno zaradi dogodkov na ruskem bojišču, nato pa poudarja, da so večni razgovori v Quebecu posvetili ojačenemu nadaljevanju vojne proti Japoniji. Glavno od-govornost na tem bojišču ima Velika Britanija in Indija in v Indiskem oceanu. Ob koncu svojega govora je Churchill izjavil, da so vzljive ugodnim okoliščinam prazna in neko-rizna vsa uganjanja o koncu vojne in poudaril, da bodo zavezniški še naprej napenjali vse svoje sile, dokler bo to potrebno.

Samo do 15. septembra

sprejema naše uredništvo naročila za novo izdajo romana v slikah

Košček sončnega raja

Vtisi z otroškega igrišča v Tivoliju

Na stopnicah nad otroškim paradižem sem ga zagledal. S komolcem je slonel na stopniški ograji in strmel v janjčke, ki so se skrivali pred soncem v grmičevju plininskega bora. Njegovi svetli lasje so se svetili v soncu in na njegovem obrazu si lahko zbral, da je zamišljen, da zbira misli, da bo koval lepoto naše besede... O lepih vinogradih, o klopotih, o čričkih, o pastirjih s piščalkami in o spevu plavalasih dekle v greblah. Ni ga zmotil hrušč otrok, ki so brodili po Adolfskem studencu in v potokih v vdolbenem krogu. Se le ko sem ga pozdravil, se je vzdrnil in nasmehnil.

»Kuješ nov kapital, novo življenje?« sem mu dejal. »Ne kujem, ampak opazujem ta otroški živčaj, to življenje. Toliko razvedrila najdem v tem!«

Na otroškem igrišču je bilo zelo živahno. Stopila sva mimo vhodnih brez v lesem kotu. Lahen vetrič je zavel in breze so začele svojo skrivnostno melodijo. Pri-

tatelju in meni je bila to pesem mladostnih dni, ko sva prav v jeseni našla pod temi lepimi drevesi toliko lepega razvedrila in ko sva se pasla krave in peka krompir ter kostanj. Vse je videl. Niti pajčevine, s katerimi so napovedovalci sreče preprečili praznine med vejami, ni spregledal. Z njih je z mehko pisateljsko roko stresel pajčevino, da so kanile na tla lesketajoče se rosne kapljice, ki so ostale od meglenega jutra, ko so topli jesenski žarki pozno dopoldne vendar predrl megleni pajčolan in ozlatili še poslednje, že skoraj čez noč premražene glavice poznih poletnih in zgodnjih jesenskih rož.

»Prav v jutranjih urah rad hodim tedi, mi je dejal prijatelj. Na klopcah sede priletni možakarji in premišlujejo. To so najlepše njihove ure. Ni jim mar ničesar. Mirno vlečejo cigare, s palčkami pa brskajo po pesku, kakor da bi listali knjigo svojega življenja. Na njihovih obrazih ne najdeš tistega nasmehnjane izraza, ki sem ga našel pred leti na obrazu moje pokojne stare mamice. Skoraj negibno strme zdaj sem, zdaj tja, mimo njih pa hiti čas, ki ga morajo preživeti tudi oni.«

Skoraj v prenesen razgovor sva prišla. Sonce se je zlatilo na žarečih hruškah na vrtu mestne vrtnarije in nas vabilo bliže. Laboda v ribniku sta ponosno zaplula ob bregu in se »zakregala«, kakor da sta varuha tega vrta. Prijatelj se je opozoril, da je pred kratkim izginila labodja samica, katero so že nadoknadili z drugo, da bi samcu ne bilo dolg čas.

»Veš, hudo me je ta svet, še živim ne da miru,« je dejal prijatelj. »Danes bi pa res moral vsako stvar skriti, saj ti zginejo že tako, kar včasih človeku ni niti na misel prišlo!«

V desnem kotu sva zagledala koruzo. Prijatelj je obujal spomine, ko je še pekel storže, jaz pa sem mu povedal nekaj resničnih, kako smo z ognji nad Danami blizu Ribnice preganjali medvede, da ne bi uničili »fermentina«, nato pa še meli žito (pros) ter pozno v noč prepevali na vasi, da je donelo po mirni dolini.

Stopala sva v otroški paradiž. Tovarš se ni mnogo zmenil za moje opozorilo, da je tu le prostor za malčke.

»Tu sem hodim tako rad. Tako lepo je tu, tak živahen in toliko novega, življenjskega lahko vidim tud Nad 500 in celo do tisoč otrok dnevno prihaja dan za dnem semkar. Pomisli, koliko življenjskih slik se ti nudijo!«

Bacil blizu studenčka so zabekali. To je bila govorica njihovega zadovoljstva. Z otroki so se igrali in lovili.

»Le da bi jih malo umili, da ne bi bili tako umazani,« je pripomnil spremljevalec. Tistihi dolgovih očistkov, ki jih je napovedal g. Gaber, pa še ni. In tudi čolnčkov še ni! Najbrž pa bo tudi ta obluba kmalu izpolnjena, kajti okrepčevalnica je že dograjena, mostiček za pristajanje tudi že. Slišal sem tudi, da so že razpisali oddajo okrepčevalnice! Saj bi bilo to zares potrebno čimprej, da ne bo treba več malim in velikim hoditi za grm!«

Pa sva pohitela še h gugalnici in vrtljaku. Vseposvobod so se otročki kar gnetli. Vsi bi radi naenkrat prišli na vrsto! Ker pa so njihove mamice brale v časopisih, da mestna občina že išče mecenca oz. Milklavža, da bi kupil še en vrtljak, so navdale otroške ređu in sedaj se že lepo vrstijo in med njimi ni več prerokanja. Saj z dobro voljo vse gre!

Pod žalno vrbo sva dobila starčka z zeleno kapo. Bil je mestni varuh. 76 let je že odbil, pa nama je še prav čvrsto pokazal najlajna vprašanja. Nad ženskami se je jezil in otroki.

»Da bi vendar razumeli, da se ne da vse jahati! Jaha se le konja, ne pa backov. In ne morem jim dopovedati, da to ne gre! Se vedno postavljajo otroke na njihove hrble! Veste, gospod, tu pa zares lahko občutite trmo nekaterih žensk.«

V drevoredu proti Čekinovemu gradu sva s prijateljem začela pogovor o vtisih s paradiža. Prijatelj mi je z besedami slikal življenje v tem lepem kotičku, kjer lahko odkrije vsakdo toliko motivov, toliko dogodkov, pomembnih za današnji čas in razmere.

»Zdaj se je ustavila še enkrat, toda tokrat odrezano in naglo. Bliskoma se je ozrla proti edinemu oknu, ki je bilo zaprto, ter pazljivo prisluhnila. Tudi jaz sem slišal nekaj nerazločnega, nekaj, kar je bilo podobno šumu, ki ga dela človek, ki se previdno premika in leze. Vsaj zdelo se mi je, da sem slišal, priseči pa ne bi bil mogel na to. Grofica je oč nepremično upirala v okno, kakor da tam nekaj vidi. Ne da bi z nje trenila od okna, mi je pomignila, naj bom pri miru in naj molčim. Potem je neznansko previdno in tiho odprla torbico, ki je ležala na mizi, potegnila iz nje majhen samokres z ročajem iz bisernice, premaknila zapiralo na njem ter prav počasi, počasi stopila proti oknu.

Njen namig, naj mirujem, je bil tako prepričljiv in zapovedovalen, da se nisem upal niti ganiti, temveč sem zadrževal dihanje in čakal, kaj neki bo.

Ko je prišla do okna, je tam za trenutek obstala in poslušala, če se bo kaj ganilo ali oglasilo. Potem je pa planila, kakor bi jo bilo kaj obsedlo, ko bi trenil odprla obe krili pri oknu, se sklonila daleč ven, iztegnila roko, v kateri je držala samokres, in pomerila v temo. Skoraj ob istem času, ko je to storila, je naglo zapovrstjo zadonelo nekaj strelcev. Ne vem, ali sta bila dva, ali so bili trije. Toda takoj po strelh sem zaslišal krič, ki ga more vzbuditi le huda, smrtna bolečina...

Njena slutnja in njen strel torej nista bila zastoj...

Njena slutnja in njen strel torej nista bila zastoj...

Njena slutnja in njen strel torej nista bila zastoj...

Njena slutnja in njen strel torej nista bila zastoj...

Njena slutnja in njen strel torej nista bila zastoj...

Začetek šolskega leta

Izpit v jesenskem roku na srednjih, učiteljskih in meščanskih šolah se bodo vršili od 10. do 30. septembra po razporedu, kot ga bodo določila posamezna ravnateljstva, diplomski izpiti na učiteljskih šolah pa bodo šele v začetku meseca novembra. Vpisovanje učencev za novo šolsko leto bo od 1. do 5. oktobra, začetek pouka pa 11. oktobra 1943. — Iz pisarne IV. oddelka Višokega komisariata.

Razdeljevanje sira

Pokrajinski prehranjevalni zavod Višokega komisariata v Ljubljani poziva vse trgovce in zadrage mesta Ljubljane, da dvignejo nakazila na mehki sir na Novem trgu 4-11, in to po naslednjem abecednem redu:

dne 1. septembra 1943 N—Z,

dne 2. septembra 1943 A—M.

Petrošniki naj pri svojih trgovcih dvignejo v dne od 3.—8. septembra 1943 na odrezek št. 805 po 70 gr mehkega sira.

Trgovci naj morebitni ostanek sira prijavijo z dnem 9. septembra Prevodu, ki bo z njim nadalje razporejal.

S Spod. Štajerskega

Novi grobovi. V Mariboru je umrl v 81. letu po daljšem trpljenju Jurij Fras, delovodja v pokroju. V Celju je umrl Anton Lipovšek, namestnik splošne zavarovalne družbe zoper elementarno škodo. Na vzhodnem bojišču sta padla pionir Franc Fras s Pobrežja in desnik Martin Zgank iz Velike Pirešice.

Dve novi žrtvi Drave. V Ptujju je kak kilometer pod železniškim mostom utonila 17letna posestnikova hčerka Rozika Obrnova iz Budine. Sirota ni znala plavati. Truplo so našli precej niže od nesreče in ga pokopali v Ptujju. — Nadalje je blizu tam utonil 16letni slaščičarski vajenec Milan Belčič. V vodi ga je menda zadela kap. Trupla doslej še niso našli.

Čez nekaj dni bo izšla prva knjiga v »Svetovni poljudno-znanstveni knjižnici. V knjigi »Denar« bo na zanimiv in poučen način opisan zgodovinski razvoj denarja in poslovanja z njim. — Naročite se na »Svet«. Mesečna naročnina le 20 lir. — Knjige bodo bogato ilustrirane in za vsakogar poučne.

Z Gorenjskega

V radovljski okrožni hiši se je to dni zglasil gauleiter dr. Rainer iz Celovca v spremstvu svojega propagandnega vodje dr. Lapperja. Okrožni vodja dr. Hochsteiner mu je razkazal novo poslopje, nakar je gauleiter rekel, da je ta okrožna hiša najlepša na Gorenjskem in da je urejena popolnoma v slogu današnjega časa. Nato je obiskal še prostore radovljske krajevalne skupine in mestni urad, potem pa športno igrišče. Zelo je pohvalil vzorno radovljsko kopališče.

Današnji številki »St. doma« so priložene položnice. Cenj. naročnike prosimo, da se jih blagovolijo čimprej poslužiti.

Načrtna uporaba rabljenih stvari

Nove podrobnosti, ki dokazujejo, kako sijajno si znajo v Nemčiji pomagati v sedanjem vojnem času

Berlin, 31. avgusta. s. — Po vsej Nemčiji je v teku čedalje bolj živahno zamenjavanje starih, že rabljenih predmetov. Potreba po tem se je pokazala sprito omejitve razpoložljivih količin raznega blaga, zlasti pa še tekstilnih surovin, ki jih skoraj izključno uporabljajo le za izdelavo vojaških oblek.

Vprav zato, da bi olajšali zamenjavanje starih stvari, so v Königsbergu na pobudo krajevalnih oblasti ustanovili že več ko pred enim letom »Civilno centralo za zamenjavanje rabljenih predmetov«. Že v prvih šestih mesecih je bilo takšnih zamenjav skoraj 10.000 samo v tem mestu. Zdaj so naredili nov korak naprej v smeri zadostitve potrebam sedanjega vojnega položaja. V prostorih velikega skladišča so v istem mestu uredili delavnico za popravilanje in predelavanje starih oblek. O tem prinaša »Gazzetta tessile« zanimive podrobnosti.

Trideset živalnih strojev v raznih krojačnicah ne zmore več, da bi opravilo vsa naročila. Prednost uživajo tu vdove v vojni padlih mož, matere številnih otrok ter uslužbenke in delavke, ki nimajo dovolj časa, da bi se same ukvarjale tudi z domačimi posli. Petnajst šivilj je zaposlenih samo s tem, da vzrezavajo obleke, ki jih

potem, ker jih stranke same ne morejo sešiti, dajo v delo v okrožne delavnice, kjer so zaposlene narodne socialistkinje, ali pa zasebnim šiviljam v mestu. Treba je poudariti, da krojači in šivilje v določenem času ne smejo izdelovati novih oblek ter se morajo omejiti le na popravilanje in predelovanje starih, že ponošenih oblek. V nobenem primeru pa stranke ne smejo čakati dlje ko štiri tedne, in v tem času mora biti njihova obleka gotova. Moški izbirajo lahko med šestimi vrstami iznotnih oblek, prav toliko vrst enotne obleke pa je tudi za ženske in otroke. Društva krojačev in šivilj dajejo na razpolago nekaj svojih zastopnikov, da svetujejo strankam, za kakšno obleko naj se odločijo. V oddelek, kjer izdelujejo obleke za otroke, smejo matere prinesiti v predelavo ponošene obleke, ki so jih prej že same razparale, očistile in zlikale. Temu oddelku je priključen tudi poseben oddelk za zamenjavo. Tu otrokom lahko zamenjajo obleke ali čevlje, ki so premanjšani, z drugimi, večjimi.

Slednji imajo tam tudi poseben oddelk za popravilanje ur, zakaj tudi s temi popravili so zdaj dragocene težave, odkar večina urarjev dela za vojsko ali pa za naprave po kovinskih tovarnah.

Celo med demokrati ima Roosevelt precej nasprotnikov

Sloviti Galupov zavod za ugotavljanje javnega mnenja je pred nedavnimi skušal ugotoviti, kako ljudstvo v Združenih ameriških državah misli o Rooseveltu oziroma o njegovi ponovni izvolitvi za predsednika. V tem smislu je zastavil demokratskim volivcem na vsem področju Združenih držav vprašanje, ali so za to, da bi bil Roosevelt še četrti izvoljen za ameriškega predsednika. Odgovor je bil naslednji: Samo 83 odstotkov demokratskih volivcev je izrazilo željo, da bi radi imeli Roosevelta še za predsednika. V petih največjih državah, t. j. v New Yorku, Illinoisu, Pensilvaniji, Ohiju in v Kaliforniji je bilo za Roosevelta v New Yorku 83 odstotkov glasov, v Pensilvaniji 91 odstotkov, v Illinoisu 87 odstotkov, v Ohiju 91 odstotkov, v Kaliforniji pa 86 odstotkov.

Za druge kandidate je v teh petih državah glasovalo 4,5 odstotkov za podpredsednika Henryja Wallacea, na blvskega glavnega poštnega ravnatelja Združenih držav, Far-

leya, so odpadli 3 odstotki, na ravnatelja Urada za vojno mobilizacijo, Brynosa 1,50 odstotka, na predsednika Komisije za vojne dobave, Paula Mc. Nutta pa 1 odstotek.

Roosevelt torej niti demokratov nima vseh na svoji strani, pač pa bi se ga kar lep odstotek njih že tudi rad iznebil.

Uradni seznam španskih vojnih ladij

Ob priliki blagoslovitve nove španske mornariške Akademije v Marínu, v zalivu Pontevedre, je španska poročevalska družba »Cifra« objavila uradni seznam vseh španskih vojnih ladij. Iz tega seznama se vidi, da je v začetku letošnjega leta imela Španija skupaj 87 vojnih ladij s skupno 133.344 tonami. Gre za šest križark, ki so bile zgrajene v letih od 1920. do 1935., dalje 20 rušilec, 6 ladij za polaganje min, 4 topničarke, 10 podmornic, 7 obrežnih stražnih čolnov, 9 torpednih čolnov, 12 ladij za boj s podmornicami in nekaj pomožnih ladij.

Jože Mahnič

SLAP

»Da, prav zaradi vas!« mu je odvrnila z ljubko rdečico na obrazu.

»Hvala vam! Tako prijetno ste me presenetili!« se ji je ganjen zahvaljeval.

Predobro je čutil, da je bilo še to boro malo, kar je povedal, tako prazno in vankdanje. Se bolj je moral to občutiti ona in Tine si je to bridko očital. Toda tolažil se je z zavestjo, da je človeška beseda tako neobčutljiva in jecljava, da ne bo mogla nikdar docela izraziti tega, kar čuti srce. Najbolj tajni in najbolj čudoviti kotički kamnice nekega človeškega srca ostanejo svetu za vedno neznani in tuji, njegovo najnežnejše in najtoplejše melodije ne bodo nikdar zapete... Če bi mogel svojemu dekletu izraziti vse to, česar je bila polna njegova duša, bi jo z izbranstvo svoje besede in barvo svojega glasu zamotil, da bi ga kakor gorjanski popotnik rajsko ptico zamaknjena poslušala ure in ure, celo večnost, in s svojim tesnim in vročim objemom bi jo zadušil in prežgal kakor lepo raso, vitko smreko, ki jo je do tal vprepelil nebesni blisk...

Stopala sta preko senožeči. Od vsepoved so veselo poznavale osle in enakomerno poživljavale kose, ki so zamahovale v visoki travi in kopljele pred seboj redi rosnega bilja. Priluškovala sta tej netrudni in zvesti pesmi koscev, prisluskovala radostnemu, vriskajočemu utripu svojih mladih src...

On se je sleherni hip z ljubeznijo in ponosom oziral nanjo, ki je vsa lahka in prožna, sončna in vedra in kakor otrok ljubka stopala ob njem. Po prvem molku se je razpletel med njima živahen in prisen pogovor. Oba sta začutila, da ju je objelo vzdusje neke tople zaupnosti, ki ga doslej nista poznala. Kramljala sta o svojih domaćih. Tine ji je pobožno bujal spomine na svojo rajno mater, Lilijana mu je opisovala razumevanje, ljubezen in srečo, ki kraljujejo v njeni družini.

Toda zakaj ji ni govoril o svoji ljubezni, ki je bilo srce polno, prepolno, kakor je prepoln krhek, zdrbljiv vrš, ki je vrhan dragocenega, kipečega in opojnega vina? Imel ji je toliko povedati! Samo ustavila naj bi se, naslonila glavo na njegovo prsi in prislusnila Zamaknjena bi ostrela nad težkim bogastvom, ki ga skriva v sebi to drobno človeško srce!

Ali ni žela neke na dnu njegove duše neka vedno budna in strašna bojazen? Bojazen, da je sreča, tudi njegova, podobna zgodnjemu spomladanskemu vetriču, ki nas s svojo toploto perutjo poboža po naših premrzlih, košeniljnih lilih, da naslednji hip že odplava dalje? Ali vodi, v kateri se zrceli jutranja zarja; ko pa smo skušali nje zlatino zajeti v svoje perisice, nam je naglo spozlela med prsti in smo ugledali le še svoje prazne, uvele dlani? Se ni zbal, da bi se mu ob prvem neupravednem, čeprav še tako rahlem dotiku ne sesul ves pravilno razkošni grad, ki si ga je bil sezidal v oblake svojih sanj?

Popotni človek tako ljubosumno čuva premoženje, ki mu ga je skopo odmerila usoda! In ali ni tisto edino neusahljivo brašno njegove romarske cule — hrepenenje? Roman si ne sme želeči večjega bogastva od tega svojega črnega kruha, kajti lahko se zgodi, da mu ga ukradejo tatje ali pa uniči požar, ki je sredi noči, bog ve zakaj, izbruhnil na skednju, kjer je prenočeval!

(Dalje)

(Dalje)

Botra vila

51.

In mlada mati se ji je vsa solzna zahvaljevala:

»S čim ti bova vse to povrnila, dobra botra vila! Za vdrugič si ga nama resila.«

»Botra sem mu in svojo botriča moram vendar varovati kot prava varuška. Toda v tretje gre rado in divji lovec ne bo prej miroval, dokler se ne bi z novo ukano maščeval nad vama in menoj!... Zato bo otroku treba napraviti tako zibelko, ki ga bo ubranila pred vsako nesrečo! Ta zibelka pa mora biti atesana iz tate smreke, ki bo na našem gradišču zrastle med nevihto divjega loveca! Ji je dejala botra vila.

Mladi dvorki se je od hvalečnosti srce topilo.

52.

Botra vila pa je nadaljevala svojo prerokbo:

»Pri prvi nevihti naj pride tvoj mož na gradišče; leže naj na gozdno pot, da mu divji lovec ne bo mogel ničesar prizadeti s svojo sekuro. Jaz pa stopim na štor z vsekamin drvarskim križcem ter mu pokažem smreko, ki bo zrastle med nevihto... Iz njenega debela mora biti atesana zibelka za tvojega sinčka, mojega botriča. In sinček bo rastle in zrastle bo v junaka, ki se ne bo ustrašil ne divjega loveca, ne gradiškega zakladnika, ne zeleznega hostnika, ne zaklete kače. Takrat bo rešil blodečo dušo divjega loveca in na tem gradišču bo nastal večen mir!«

Nato je kot beli metulj odrfotala skozi zeleni gozd.

Ljubljana

Koledar

Sreda, 1. klmova: Egidij, opat; Verena, devica; 12 bratov mučencev; Ana prerokinja.

Obvestila

Združenje šolnikov Ljubljanske pokrajine sporoča: Informacijski tečaj za pripravo k proforskim izpitom se bodo začeli v petek, 3. septembra 1943, ob 10 v predavalnici inštituta za fiziko kb, univerze v Ljubljani.

Spored javne produkcije oddelka za deklamacijo na Soli Glasbene Matice, ki bo bo jutri, v četrtek, ob 7 zvečer v frančiškanski dvorani: 1. Prešeren: Orglar — recitira Pfeifer; Golia: Mesečina — Briceva; Prešeren: Soldaška — Pelan; Golia: Procesi — Mohoričeva; Hugo: Beseda — Jurčeva; Heine: Romanje v Kevlaar — Rebernikova; Narodna: Rošlin in Verjanko — Podgoršek; Goethe: Molitev iz Fausta — Zupančičeva; Golia: Potrkov gov — Grilova; Cankar: Sultanove sandale — Korosec; 2. prizor iz 2. dejanja Cankarjevega Pohujšanja — Briceva, Pfeifer; 3. prizor iz 5. dejanja Zupančičeve Veronike Deseznike — Zupančičeva, Podgoršek; 4. Ročand: prizor iz 3. dejanja Cyrano de Bergerac — Zupančičeva, Pfeifer, Podgoršek; Korosec, Pelan, Grilova, Rebernikova; 5. Ročand: 5. dejanje iz Cyrana — vsi. Za odrom izvaja ženski zbor Škerjančeve Avo Marije. Vstopnice za to produkcijo so v predprodaji v knjigarni Glasbene Matice.

Al Cine UNION

proseguono con grande successo le repliche del film se nadaljujejo z velikim uspehom repize filma

Skrivnosti z nevidnega bojišča

Vohunski spomini iz prve svetovne vojne

Zdaj se je ustavila še enkrat, toda tokrat odrezano in naglo. Bliskoma se je ozrla proti edinemu oknu, ki je bilo zaprto, ter pazljivo prisluhnila.

Tudi jaz sem slišal nekaj nerazločnega, nekaj, kar je bilo podobno šumu, ki ga dela človek, ki se previdno premika in leze. Vsaj zdelo se mi je, da sem slišal, priseči pa ne bi bil mogel na to.

Grofica je oč nepremično upirala v okno, kakor da tam nekaj vidi. Ne da bi z nje trenila od okna, mi je pomignila, naj bom pri miru in naj molčim. Potem je neznansko previdno in tiho odprla torbico, ki je ležala na mizi, potegnila iz nje majhen samokres z ročajem iz bisernice, premaknila zapiralo na njem ter prav počasi, počasi stopila proti oknu.

Njen namig, naj mirujem, je bil tako prepričljiv in zapovedovalen, da se nisem upal niti ganiti, temveč sem zadrževal dihanje in čakal, kaj neki bo.

Ko je prišla do okna, je tam za trenutek obstala in poslušala, če se bo kaj ganilo ali oglasilo. Potem je pa planila, kakor bi jo bilo kaj obsedlo, ko bi trenil odprla obe krili pri oknu, se sklonila daleč ven, iztegnila roko, v kateri je držala samokres, in pomerila v temo. Skoraj ob istem času, ko je to storila, je naglo zapovrstjo zadonelo nekaj strelcev. Ne vem, ali sta bila dva, ali so bili trije. Toda takoj po strelh sem zaslišal krič, ki ga more vzbuditi le huda, smrtna bolečina...

Njena slutnja in njen strel torej nista bila zastoj...

Njena slutnja in njen strel torej nista bila zastoj...

Njena slutnja in njen strel torej nista bila zastoj...

Še enkrat je stisnila samokres, potem ga je spravila spet v torbico, sedla za mizo in rekla:

»Stekla v okno so elepa, zato naju ni mogel nihče videti, kdo sva in kaj delava. Toda če dobro pogledate, boste videli, da je tule v okenskem okviru, prav v kotu, za slab prst velika luknja. Videti naju ni mogel, toda dovolj je, če človek pritisne k tej luknji uho, pa lahko sliši vse, kaj se kdo v sobi pogovarja. Zdi se mi, da bi utegnili vedeti, kdo je bil tisti, ki mu je toliko, da bi slišal najin pogovor. Prisegla bi, da je človek, ki je zlezal prav do semle, do okna v prvem nadstropju, kak agent Elizabete Aleksandrovne, tigrinje iz Kremļa.«

Pri tem imenu sem radovedno pogledal, zakaj ta ženska mi je bila neznana. Ko je grofica videla, da sem radoveden, je rekla:

»To je duša boljševiške vohunske službe. O njej boste še slišali. Morda še več, kakor pa bi vam bilo ljubo.«

Zdaj je vstala, si poravnala lase in začela natikati rokavice, rekoč:

»Zdaj pa morava iti. Strele so slišali, treba je, da jo pobriševa, prej, ko moreva. Ne bi bilo prav prijetno, če bi naju zalotili tukaj, pod oknom pa onega, ki je skupil, kar je iskal!«

V mraku sivega zimskega dne sta v Tosno, majhen kraj blizu nekdanje ruske prestolnice Petrograda, prišla ruski kmet in kmetica borne, zanemarjene, skoraj beraške zunanjine. Bilo je v petek, 7. marca 1918.

Tisti kmet in kmetica sva bila jaz in grofica Mary Beitnerjeva, ki sva se pač morala preobleči tako, če sva hotela kam priti. S težavo sva se pretihotapila čez mejo ter potem previdno romala proti Petrogradu.

Takoj ko sva bila na ruski strani, sva po vseh krajih videla neznosno, neverjeten nered, strahotne razmere, glad in revščino. Tu je vladala revolucija, kakor jo more izvesti samo boljševizem.

Po cestah je mrgolelo razcapanih, pa oboroženih ljudi. Povsod so se gnetle množice razcapanega ljudstva, ki je na glas vpilo in zahtevalo kdo ve česa. Vsako toliko časa je prihajalo do hrušča, do neredov, do nemirov, ki jim človek ni videl razločnega ali razumljivega vzroka. Ti nastopi so se skoraj vedno končali z besnim streljanjem. Množica se je v blaznem strahu razbežala, pol ure je bil mir, potem so se ljudje zbrali znova ter začeli od kraja.

Povsod je človek videl samo sledove divjanja, ropanja, požiganja in pobojev. Ves čas, kar sva hodila skozi te žalostne kraje in skozi vsa bedo revolucije, mi moja vneta vodnica ni nehala zabijevati:

»Morava se varovati pred tigrinjo iz Kremļa. Zalostni dogodek, ki sva ga doživela v Gustavsbegu nama mora biti zadostno opozorilo, zakaj pokazala je, da nama je neumiljena vohunka na sledi, če ne celo za petami.«

(Dalje)

(Dalje)